

Repetition i Adolf Fredriks kyrka 17 oktober 1998.
Rehearsal in the Adolf Fredrik Church 17th October 1998.

Skivan är inspelad "live" under konserter i Adolf Fredriks kyrka 17 och 18 oktober 1998. Orkestern spelar på tidstroga instrument.

This live recording was made in Adolf Fredrik Church, Stockholm, on 17th and 18th October 1998. The orchestra plays on authentic instruments.

RECORDING ENGINEER:

Bertil Alving

PRODUCERS:

Kajsa Hallhagen,

Bertil Alving

GRAPHIC DESIGN:

Jonas Mattsson

MANUFACTURED BY: Logos

COVER ILLUSTRATION:

Tobias Sergel

Altar-piece in the Adolf Fredrik Church, Stockholm.

PHOTO: Göran B. Karlsson

SCD 1092-93 © & © 1998
The Adolf Fredriks Bach Choir
& Prophone Records AB.
Made in Sweden.

ADOLF FREDRIKS
BACHKÖR

DROTTNINGHOLMS
BAROCKENSEMBLE

DIRIGENT
ANDERS ÖHRWALL

J. S. Bach Mässa h-moll

MASS IN B MINOR

Adolf Fredriks Bachkör repeterar i september 1998. / The Adolf Fredrik Bach Choir rehearsing in September 1998.

Johann Sebastian Bach (1685–1750)

Mässa h-moll BWV 232

[CD 1]

KYRIE

1. Kyrie eleison kör/choir 9.04
2. Christe eleison
sopran 1 och 2 duett/soprano 1 and 2 duet 5.05
3. Kyrie eleison kör/choir 3.06

GLORIA

4. Gloria in excelsis Deo kör/choir 6.06
5. Laudamus te
sopran 2 solo/soprano 2 solo 4.24
6. Gratias agimus tibi kör/choir 2.46
7. Domine Deus sopran 1 och tenor duett/
soprano 1 and tenor duet 5.30
8. Qui tollis peccata mundi kör/choir 2.52
9. Qui sedes ad dextram Patris
altsolo/alto solo 4.17
10. Quoniam tu solus sanctus
bassolo/bass solo 4.44
11. Cum Sancto Spiritu kör/choir 4.08

TOTALT:

52.04

[CD 2]

SYMBOLUM NICENUM

1. Credo in unum Deum kör/choir 2.00
2. Patrem omnipotentem kör/choir 2.00
3. Et in unum Dominum sopran 1
och alt duett/soprano 1 and alto duet 4.32
4. Et incarnatus est kör/choir 2.42
5. Crucifixus kör/choir 2.43
6. Et resurrexit kör/choir 4.15
7. Et in Spiritum sanctum Dominum
bassolo/bass solo 5.01
8. Confiteor kör/choir 6.21

SANCTUS

9. Sanctus kör/choir 4.55

OSANNA, BENEDICTUS, AGNUS DEI ET DONA NOBIS PACEM

10. Osanna in excelsis kör/choir 3.00
11. Benedictus tenorsolo/tenor solo 4.19
12. Osanna in excelsis kör/choir 3.00
13. Agnus Dei altsolo/alto solo 5.05
14. Dona nobis pacem kör/choir 3.24

TOTALT:

53.22

Mässa h-moll

Durchlauchtigster Churfürst, Gnädigster Herr, Ew. Königlichen Hoheit überreiche in tieffster Devotion gegenwärtige geringe Arbeit von derjenigen Wissenschaft, welche ich ind er Musique erlanget, mit ganz unterthänigste Bitte, Sie wollen dieselbe nicht nach der schlechten Composition, sonder nach Dero Welt berühmten Clemenz mit gnädigsten Augen anzusehen und mich darbei in Dero mächtigste Protection zu nehmen genuhlen ...

DET ÄR EN PROFESSIONELL skrivare vid hovet i Dresden som prantat ned ovanstående standardformulär. Bach själv har bara bidragit med "unterthänigst-gehorsamster Knecht Johann Sebastian Bach."

Orden riktar sig till nye kurfursten av Sachsen, Friedrich August II. Allrasom lydigaste tjänaren ber att få överrätta en komposition i förhoppning att Nådigaste Herrn inte ska haka upp sig på bristerna i musiken, utan betrakta gåvan med sin världsberömd mildhet – och taga upphovsmannen i sin protektion. Försättningen antyder att det kan behövas, emedan ödmjuka tjänaren flera gånger drabbats av kränkningar och indragna förmåner till följd av Överhetens i Leipzig agerande: de skulle behöva näpasas, faktiskt. Bach erbjuder sig också att komponera både kyrkomusik och

Mass in B minor

THIS STANDARD FORM of words has been engrossed by a professional scrivener at the Court of Dresden, Bach's own contribution being limited to "unterthänigst-gehorsamster Knecht Johann Sebastian Bach".

He is addressing the new Elector of Saxony, Friedrich August II and, as his most obedient servant, praying to submit a composition in the hope that His Most Gracious Sovereign Lord, instead of dwelling upon the imperfections of the music, will look upon the gift with his world-famous clemency and place the author under his most mighty protection. The petition goes on to hint at this being a matter of necessity, the humble servant having been oftentimes afflicted with affronts and the denial of benefits through the actions of the Leipzig city fathers; a reprimand in that direction would

Musique zum Orchestre åt kurfurstens betydande musiketablissemang.

Denna skrivelse av den 27 juli 1733 brann upp under andra världskriget, men vi vet hur den såg ut, eftersom ett faksimil av den trycktes i en illustrerad musikhistoria anno 1885.

"Die schlechte Composition" brann dessbättre inte upp. Det Bach bifogade som gåva var stämmorna till Kyrie och Gloria ur detta som vi idag kallar h-mollmässan. Det verkar som om Bach själv rest över till Dresden med notpaketet. Det var varken tungt eller skrymmande, eftersom musiken – som vanligt – var tänkt för en solistisk ensemble: både sångare och spelare. Möjligen hade han några ur familjen med sig också, de hjälpte honom med notskrivningen. Äldste sonen, Wilhelm Friedemann, hade sökt jobbet som organist vid Sofiakyrkan i Dresden och väntade besked just under dessa dagar.

Att använda ordinarie kopister i Leipzig gick inte an när nu denna musik låg utanför tjänsten. Ovanstående gäller alltså *Kyrie* och *Gloria*. Resten av mässan gjorde Bach många år senare, nära slutet av sitt liv. Några stämmor till den musiken har vi inte. Den framfördes troligen aldrig. Det är också svårt att föreställa sig den gudstjänst som skulle kunna hårbärgera en så oerhörd mängd musik.

really not come amiss. At the same time. Bach offers to compose both church music and *Musique zum Orchestre* for the Elector's impressive musical establishment.

This letter of 27th July 1733 was destroyed by fire during the Second World War, but we know what it looked like, because a facsimile was included in an illustrated history of music published in 1885.

"Die schlechte Composition", happy to record, escaped destruction. The gift which Bach enclosed with his letter was the parts of the Kyrie and Gloria of what we call the Mass in B minor. It seems as though Bach travelled in person to Dresden, taking the package with him. It was neither heavy nor bulky, the music – as usual – being intended for a group of soloists, both singers and players. Perhaps one or two members of the family went along with him – they helped him with the task of writing out his music. Wilhelm Friedemann, his eldest son, had applied for the post of organist at the Church of St Sophia in Dresden and was at this very time waiting to learn the outcome.

This music was not part of Bach's duties, and so there could be no question of using the regular Leipzig copyists.

So far, then, we have been talking about the *Kyrie* and *Gloria*. Bach wrote the remainder of the mass many years later,

Så varför ställde Bach samman sin mässa?
Vi vet inte.

"Ställa samman" är ett naturligt ord i sammanhanget. Det allra mesta av musiken fanns redan – till andra texter. I några fall råkar vi känna till förlagorna. I andra fall syns det på den propra utskriften att Bach bara skrivit av. När han komponerar rätt in i partituret blir det mycket kladdigare – som i *Confiteor*-satsen ur *Credo*. Så gick det till i många sammanhang på hans tid. Att använda musik med bara en text var en lyx som var svår att kosta på sig. Ingen skämdes. Ibland blev det bra överensstämmelse mellan text och ton. Ibland sämre. Bach tillhör inte de slarviga ...

towards the end of his life. Some vocal and instrumental parts of that music are missing, and the odds are it was never performed. It is in any case hard to imagine a service capable of accommodating such an immense quantity of music. So what made Bach put this mass together? We don't know.

"Put together" is the word for it, because the bulk of the music existed beforehand – to other words. Some of the originals happen to be known to us, and in other cases the neatness of the hand shows that Bach was just copying. Those sections of the score which have been composed directly on the paper – like the *Confiteor* movement of the *Credo* – are a lot messier. This kind of thing happened on many occasions in Bach's day: using music to only one set of words was a luxury that could be ill afforded. There was nothing discreditable about this. Words and music went well together sometimes, less well at other times. Bach, though, was not the careless type ...

Kyrie eleison

Två mycket olika fugor. Den första är "modern" musik: talande, gestikulerande. En jättefuga över ett tema som stegvis växer ut över hela oktaven: alla människor ber om förbarmande. Det andra kyriet anknyter till den gamla, strikta stilen. Stegvis musik, utan gester. Lugn puls, men spända intervall.

Christe eleison

Subjektiv parallellsång. Parallella stämmor betyder ibland "förbund" i Bachs (oskrivna) ord-ton-bok.

Gloria in excelsis Deo

En femstämmig bearbetning av något fyrstämmigt försvunnet: troligen en världslig kantat. Är musiken världslig eller kyrklig? Bach ler: är vi verkligen så okunniga att vi tror oss kunna skilja Världen från Gud på det viset?

Et in terra pax

Melodislingans lugna tonsteg säger väl: fred, frid, ro. Men observera att denna frid går att bygga på jorden – ända upp i trumpeternas himmel.

Kyrie eleison

Two very different fugues. The first of them is "modern" music – eloquent, gesticulating. A giant fugue on a theme which gradually expands to encompass the whole octave: all mankind begs for mercy. The second Kyrie adheres to the strict, antique style. Music that moves by step, with no gestures. A steady beat, but tense intervals.

Christe eleison

Subjective parallel singing. In Bach's (unwritten) tonal glossary, parts moving parallel can sometimes mean "covenant".

Gloria in excelsis Deo

A five-part adaption of something in four parts, now lost: probably a secular cantata. Is this music secular or ecclesiastical? Bach smiles: are we really so ignorant that we believe we can separate the World from God in that way?

Et in terra pax

The calm, stepwise movement of this snatch of melody seems to say: outward and inner peace, tranquillity. Notice, though, that this peace can be built on earth – all the way up to the empyrean trumpets.

Laudamus te

Vi love dig. Med en röst. Om man inte tycker sig höra två i tävlan om att prisa Skaparen: sångerskan och violinisten – båda med sådana mångtoniga melodirankor som brukar betyda lycka och salighet.

Gratias agimus tibi

Gammaldags, strikt igen. ”Stylus ecclesiasticus (kyrkostilen) är fylld av majestät. Den är ärbar och allvarlig, den syftar till att ingjuta andakt och vill lyfta själen mot Gud.” Så står det i lexikonet från 1732. Bach hämtade musiken från en egen kantat med samma text (fast på tyska).

Domine Deus

Två röster – med var sin text – demonstrativt hoptvinnade till en bild av att Fadren och Sonen äro ETT. Till dem en flöjt över sordinerade stråkar. Vad betydde denna oupphörliga predikan över de första fyra tonerna, snabba i flöjten och stråkarna, långsamma hos sångarna? Vad stod det i den ursprungliga texten? I stället för reprisen efter mollpartiet följer direkt:

Laudamus te

We praise Thee. As of one voice. Unless we have the impression of two vying with each other to praise their Creator: the singer and the violinist – both with the same elaborate tendrils of melody which usually denote felicity and beatitude.

Gratias agimus tibi

Back to the strict, old fashioned style again. This “stylus ecclesiasticus (ecclesiastical style) is full of majesty, grave and decorous. Its purpose is to inspire reverence, and it seeks to elevate the soul to God.” This is what it says in the 1732 lexicon. Bach took the music from a cantata of his own the same words (though in German).

Domine Deus

Two voices – with separate sets of words – demonstratively as an image of Father and Son being ONE. They are accompanied by a flute soaring above muted strings. What is the meaning of this interminable homily over the first four notes, rapid in the flute and the strings and slow in the voices? What were the original words? Instead of the repeat after the section in the minor key, we go straight on to:

Qui tollis peccata mundi

Musiken ursprungligen komponerad till ord ur Klagovisorerna: ”Kan någon plåga vara lik den med vilken jag blivit hemsökt?” De brukar tolkas som en profetia om Kristi lidande. Bach kunde sin bibel – det vet vi.

Qui sedes ad dextram Patris

Sångstämman skrev Bach in efter instrumentens toner. Då blev det lättare att se hur tonerna skulle formas efter de nya orden. Återigen en predikan över fyra toner.

Quoniam tu solus sanctus

Jakthorn och två fagotter – något i den ursprungliga texten måste ha gett Bach den idén. Men hornet berättar också om Majestät?

Cum Sancto spiritu

När man tonsatt de här orden har man sedan urminnes tider tagit fasta på ordet om att Anden ger Liv. Livet avbildas med vital, strömmande, oupphörlig musik. Här har Bach återigen stått inför problemet att tillfoga en andra sopranstämma till en fyrstämmig sats. Det var inte bara Anden som krävde strömmande toner ...

Qui tollis peccata mundi

This music began as a setting of words from the Lamentations: “Behold and see if there be any sorrow like unto My sorrow which is done unto Me.” These are usually interpreted as a prophecy of the suffering of Christ. Bach knew his Bible – of that we can be certain.

Qui sedes ad dextram Patris

Bach wrote in the vocal part after the notes for the instruments. That way it was easier to see how the music should fit the new words. Once again, a sermon on four notes.

Quoniam tu solus sanctus

A hunting horn and two bassoons – something in the original text must have given Bach the idea. But doesn't the horn also speak of Majesty?

Cum Sancto spiritu

From time immemorial, musicians putting these words to music have focused on the Spirit as the giver of life. Life is depicted with vigorous, fluent, unceasing music. Here again, Bach had to face the problem of adding a second soprano part to a four-part composition. It was not only the Holy Spirit that demanded a cascade of notes ...

Credo in unum Deum

Dogmatisk musik, järnhårt koncentrerad kring den gammalkyrkliga intonationsformeln. De sju tonerna dominerar totalt de sju stämmorna, alltsammans byggt över en lika systematiskt löpande basgång. Vad betyder den?

Patrem omnipotentem

Denna musik finns också i en kantat för nyårsdagen, men Bach kastar in Credoropen som maskerar fugan i början. Även i kantaten är det tal om Guds storhet och makt, men det ser ut som om musiken använts till något redan före denna kantat – med ännu en text alltså.

Et in unum Dominum

Detta var ett av de första exemplen på tonsymbolik man "upptäckte" när Bachs kyrkomusik började uppföras igen för drygt 150 år sedan. Det är ännu en duett över Enheten: "av samma väsen som Fadern". En enkel sinnebild för enhet är kanon, men här artikuleras stämmorna systematiskt olika: Fadern och Sonen är två och ett. Idén kanske kom från en bröllopskantat?

Credo in unum Deum

Dogmatic music, rigorously concentrated round the intonation formula of the ancient liturgy. The seven parts are completely dominated by the seven notes, and the whole thing is constructed over an equally systematic running base. What does it signify?

Patrem omnipotentem

This music also occurs in a cantata for New Year's Day, but the fugue is concealed at first by Bach's interjection of the Credo exclamations. The New Year's cantata also refers to God's majesty and power, but it looks as if the music had been used to something else even before that – with yet another set of words.

Et in unum Dominum

This was one of the first instances of tonal symbolism to be "discovered" when Bach's church music began to be revived over 150 years ago. This is another duet on the Unity: "of the same substance as the Father." The canon is a simple image of unity, but here there is a systematic difference in the articulation of the voices: the Father and Son are two and one. Did the idea perhaps come from a wedding cantata?

Et incarnatus est

Att taga mandom är väl att "stiga ned" från himmelen? De här orden skrev Bach ursprungligen in i den föregående duetten men ångrade sig och gjorde en separat sats av den. Troligen därför att han på det viset fick en stor symmetrisk konstruktion över hela trosbekännelsen – som ett altarskåp?

Crucifixus

I denna symmetri står då korsfästelsemusiken precis i mitten, som en hjärtpunkt. Musiken lånade Bach från en egen sorgkör, men han omformade den starkt till den nya texten. I synnerhet slutet: "begraven" sjungs i djupaste läget – men i förlossningens dur.

Et resurrexit

Pånyttfödelsens musik med tongångar som passade för den tidens höga trumpet.

Et in spiritum sanctum Dominum

Abstrakt musik eller hemligheter? Vad betydde den lilla unisona refräng som oboisterna blåser några gånger?

Et incarnatus est

Becoming man must surely mean "descending" from Heaven? Bach originally wrote these words into the preceding duet, but then he had second thoughts and made a separate movement of them. Probably because this way he made a grand symmetrical structure of the entire Creed – like an altarpiece wide open?

Crucifixus

In this symmetrical structure, then the Crucifixion music is right in the middle, at the very heart of things. Bach borrowed the music from a funeral chorus of his own, but it was now radically recast to suit the new text, especially at the end: "buried" is sung in the deepest register, but in the major key of redemption.

Et resurrexit

The music of rebirth, with a turn of phrase that suited the high-pitched trumpets of the period.

Et in spiritum sanctum Dominum

Abstract music or mysteries? What was the meaning of the short unison refrain sounded a few times by the oboes?

Confiteor

Om Crucifixus finns i altarskåpets mitt så står Confiteor och Et expecto tydligt "mitt emot" Credo och Patrem omnipotentem. Vardera består av en sats i gammal och en i ny stil, sammanvävda. Den strikta dubbel-fugan om dopet och uppståndelsehoppet – med de invävda gregorianska melodierna och det märkliga, svävande slutet – skrev Bach direkt för denna text, det syns i noterna. Men jubelfugan efter mysterierna omformade han efter en egen kantat.

Sanctus

Sannolikt den äldsta delen av h-mollmässan, skriven för juldagsgudstjänsten 1724, satt på plats 25 år senare. Sex stämmor. Sex vingar har seraferna som ropar Helig, hos Jesaja ...

Osanna in excelsis

Ursprungligen hyllningsmusik för kurfursten av Sachsen, avsjungen på ett torg. Bach tog bort några av de slängigaste detaljerna när han lade in Hosanna-ropen i stället – men den extroverta karaktären passar ju inte så illa till scenen: Jesu intåg i Jerusalem.

Confiteor

If the crucifix is in the middle of the altarpiece, then the Confiteor and Et expecto clearly stand "opposite" the Credo and Patrem omnipotentem. Each consists of one movement in the old and one in the new style, intertwined. The strict double fugue for baptism and the hope of resurrection – with the plainchant melodies woven into it and a remarkable, indeterminate conclusion – were written by Bach expressly for these words; one can tell that from the manuscript. But the jubilant fugue that follows the mysteries he reworked from one of his cantatas.

Sanctus

Probably the oldest part of the mass in B minor, written for the Christmas Day service in 1724 and installed here 25 years later. Six voices. And the seraphims crying Holy in Isaiah's vision have six wings ...

Osanna in excelsis

Originally a musical tribute to the Elector of Saxony, performed in a public square. Bach excised some of the most rollicking parts when substituting the cries of Hosanna, but the extrovert character of the music is by no means inappropriate to the scene: the entry of Jesus into Jerusalem.

Benedictus

Bach glömde att skriva in i kantaten vilket instrument som skulle spela mot sångaren. (Det var lätt hänt, eftersom han aldrig gjorde några stämmor till senare delen av mässan.) Förr i världen spelades solofiol här, men stämman utnyttjar mycket bättre flöjstens omfång.

Agnus Dei

Musiken finns med två andra texter, men Bach omarbetade den starkt när han förde in orden om Guds Lamm.

Dona nobis pacem

Det var inte ovanligt att man – för att sluta formen – upprepade någon sats ur mässan. Att Gratias tacksägelsemusik kommer en gång till var alltså ingen nödlösning. Om Bach nu någonsin föreställde sig ett framförande av sin jättemässa ...

INGEMAR VON HEIJNE

Benedictus

Bach forgot to write in the cantata which instrument the singer was to be accompanied by. (This was understandable, because he never wrote out any parts for the second half of the mass.) The accompaniment here used to be taken by a solo violin, but the writing does far more justice to the tonal range of the flute.

Agnus Dei

This music occurs with two other texts, but Bach revised it heavily when substituting the words about the Lamb of God.

Dona nobis pacem

It was not unusual to close the circle, as it were, by repeating a movement from the Mass. So the reiteration of the Gratias – thanksgiving music – was in no way a stopgap measure.

If, that is, Bach ever imagined an actual performance of his great mass ...

INGEMAR VON HEIJNE

Translation: Roger Tanner

I. MISSA

Kyrie Eleison

Christe Eleison

Kyrie Eleison

Gloria in excelsis Deo
et in terra pax hominibus
bonae voluntatis

Laudamus te
benedicimus te
adoramus te
glorificamus te

Gratias agimus tibi
propter magnam gloriam tuam

I. MISSA

Herre, förbarma dig över oss.

Kriste, förbarma dig över oss

Herre, förbarma dig över oss.

Ära vare Gud i höjden.
Och frid på jorden, till
människorna
ett gott behag

Vi love dig,
vi välsigne dig,
vi tillbedje dig,
vi prise och äre dig.

Vi tacke dig
för din stora ära.

I. MISSA

Lord, have mercy upon us.

Christ, have mercy upon us.

Lord have mercy upon us.

Glory be to God on high,
and on earth peace to men
of good will.

We praise Thee,
we bless Thee,
we worship Thee,
we glorify Thee.

We give thanks to Thee
for Thy great glory.

Domine Deus, Rex coelestis,
Deus Pater omnipotens.
Domine Fili unigenite
Jesu Christe altissime
Domine Deus, agnus Dei,
Filius Patris.

Qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Qui tollis peccata mundi,
suscipe deprecationem nostram.

Qui sedes ad dextram Patris
miserere nobis.

Quoniam tu solus sanctus
tu solus Dominus
tu solus altissimus
Jesu Christe.

Cum Sancto Spiritu
in gloria Dei Patris.
Amen.

O Herre Gud, himmelske
Konung,
Gud Fader allsmäktig.
O Herre, den Allrahögstes
enfödde Son,
Jesu Kriste.
O Herre Gud, Guds Lamm,
Faderns Son.

Du som borttager världens
synder,
förbarma dig över oss.
Du som borttager världens
synder,
hör vår bön.

Du som sitter på Faderns högra
sida,
förbarma dig över oss.

Ty du är allena helig,
du är allena Herre,
du är allena den högste,
Jesu Kriste.

Med den Helige Ande,
i Guds Faderns härlighet.
Amen.

O Lord, heavenly King,
God the Father almighty.
O Lord, the onlybegotten Son,
Jesus Christ, the most high.
Lord God, lamb of God, Son of
the Father.

Thou that takest away the sins
of the world,
have mercy upon us.
Thou that takest away the sins
of the world,
receive our prayer.

Thou that sittest at the right
hand of the Father,
have mercy upon us.

For Thou only art holy,
Thou only art the Lord,
Thou only art the most high,
Jesus Christ.

With the Holy Ghost
in the glory of God the Father.
Amen.

Credo in unum Deum.

*Patrem omnipotentem,
factorem coeli et terrae,
visibilium omnium et
invisibilium.*

*Et in unum Dominum Jesum
Christum,
Filium Dei unigenitum
et ex Patre natum
ante omnia secula.
Deum de Deo, lumen de
lumine,
Deum verum de Deo vero,
genitum, non factum
consubstantialem Patri,
per quem omnia facta sunt.
Qui propter nos homines
et propter nostram salutem
descendit de coelis.*

*Et incarnatus est,
de Spiritu Sancto
ex Maria virgine
et homo factus est.*

Jag tror på en enda Gud.

*Allsmäktig Fader,
skapare av himmel och jord,
av allt vad synligt och osynligt
är.*

*Och på en enda Herre, Jesus
Kristus,
Guds enfödde son,
född av Fadern före all tid,
Gud av Gud, ljus av ljus,
sann Gud av sann Gud,
född och icke skapad,
av samma väsen som Fadern,
på honom genom vilken allting
är skapat;
som för oss människor
och för vår salighets skull
har stigit ner från himmelen.
Och tagit mandom
genom den Helige Ande
av jungfrun Maria
och blivit människa.*

*Som ock har blivit för oss
korsfäst
under Pontius Pilatus,
lidit och blivit begravnen.*

I believe in one God

*The Father Almighty,
maker of heaven and earth,
and of all things visible and
invisible.*

*And in one Lord, Jesus Christ,
the only begotten Son of God,
before all worlds.
God of God, light of light,
very God of very God,
begotten, not made,
being of one substance with the
Father
by whom all things were made,
who for us men and for
our salvation came
down from heaven.
And was incarnate
by the Holy Ghost
of the Virgin Mary,
and was made man.*

*And was crucified also for us
under Pontius Pilate,
suffered and was buried.*

*Crucifixus etiam pro nobis
sub Pontio Pilato
passus et sepultus est.*

*Et resurrexit tertia die
secundum scripturas,
et ascendit in coelum,
sedet ad dexteram Dei Patris,
et iterum venturus est cum gloria
judicare vivos et mortuos
cujus regni non erit finis.*

*Et in Spiritum sanctum
Dominum
et vivificantem,
qui ex Patre Filioque procedit.
Qui cum Patre et Filio
simul adoratur et conglorificatur,
qui locutus est per Prophetas.
Et unam sanctam catholicam
et apostolicam ecclesiam.*

*Confiteor unum baptisma
in remissionem peccatorum.*

*Et expecto resurrectionem
mortuorum
et vitam venturi seculi.
Amen.*

*Som på tredje dagen har
uppstått,
efter skrifterna,
och stigit upp till himmelen
och sitter på Faderns högra sida;
därifrån igenkommande i
härlighet
till att döma levande och döda,
på vilkens rike icke skall varda
någon ände.*

*Och på den Helige Ande,
Herren och livgivaren,
som utgår av Fadern och Sonen,
på honom som tillika med
Fadern och Sonen
tillbedes och äras,
och som har talat genom
profeterna.
Och på en enda, helig,
allmännelig
och apostolisk kyrka.*

*Jag bekänner ett enda dop,
till syndernas förlåtelse.*

*Och förväntar de dödas
uppståndelse
och den tillkommande världens
liv
Amen.*

*And the third day he rose again
according to the Scriptures,
and ascended into heaven,
and sitteth on the right hand
of the God Father,
and He shall come again with
glory
to judge both the quick and the
dead,
whose kingdom shall have no
end.*

*I believe in the Holy Ghost,
the Lord and Giver,
who proceedeth
from the Father and the Son,
who with the Father and the
Son
together is worshipped and
glorified,
who spoke by the Prophets.
I believe in one holy Catholic
and Apostolic Church.*

*I acknowledge one baptism
for the remission of sins.*

*And I look for the resurrection
of the dead, and the life of the
world to come.*

3. SANCTUS

*Sanctus, sanctus, sanctus
Domine Deus Sabaoth.
Pleni sunt coeli et terra gloria
eius.*

4. OSANNA, BENEDICTUS, AGNUS DEI ET DONA NOBIS PACEM

Osanna in excelsis

*Benedictus qui venit
in nomine Domine.
Osanna in excelsis*

*Agnus Dei qui tollis peccata
mundi,
miserere nobis.*

Dona nobis pacem.

3. SANCTUS

*Helig, helig, helig
är Herren, Gud Sebaot
Fulla äro himlarna och jorden av
hans härlighet.*

4. OSANNA, BENEDICTUS, AGNUS DEI ET DONA NOBIS PACEM

Hosianna i höjden.

*Välsignad vare han som kommer
i Herrens namn.
Hosianna i höjden.*

*O Guds lamm, som borttager
världens synder,
förbarm dig över oss.*

Giv oss din frid.

3. SANCTUS

*Holy, holy, holy,
Lord God of hosts,
Heaven and earth are full of His
glory.*

4. OSANNA, BENEDICTUS, AGNUS DEI ET DONA NOBIS PACEM

Hosanna in the highest.

*Blessed is he who cometh
in the name of the Lord.*

Hosanna in the highest.

*O Lamb of God, that takest
away
the sin of the world,
have mercy upon us.*

Grant us peace.

Anders Öhrwall

Anders Öhrwall har varit verksam som kyrkomusiker i Adolf Fredriks kyrka sedan 1962. Bachkören grundade han 1964 och har lett till stora framgångar – bland annat ett flertal skivinspelningar och konserter tillsammans med Nikolaus Harnoncourt och Concentus Musicus, Wien. Kören har också gjort bejublade turnéer i Japan, Kina, Australien och olika länder i Europa.

Anders Öhrwall har också varit ledare för Kungliga Filharmoniska Kören, Radiokören och i början av 1990-talet Phoenix Bach Choir, Arizona, USA. Hans musikantiska bearbetningar för kör av en mängd musikstycken från barocken och musik av folkligt ursprung har blivit mycket populära.

Anders Öhrwall är ledamot av Musikaliska Akademien och fick Litteris et Artibus 1987.

FOTO: PER B. ADOLPHSON

Anders Öhrwall

Anders Öhrwall has been Director of Music at Adolf Fredrik Church since 1962. He founded the Bach Choir in 1964. Its many successes under his direction have included numerous recordings and concerts together with Nikolaus Harnoncourt and Concentus Musicus of Vienna. The choir has also undertaken widely acclaimed concert tours

of Japan, China, Australia and various European countries.

Anders Öhrwall has also directed the Royal Stockholm Philharmonic Chorus, the Swedish Radio Choir and (early in the 1990s) the Phoenix Bach Choir, Arizona, USA. "A musician's musician," his choral adaptations of innumerable Baroque pieces and music of traditional origin have gained immense popularity.

Anders Öhrwall is a Member of the Royal Swedish Academy of Music and received the Litteris et Artibus award in 1987.

Adolf Fredriks Bachkör

Adolf Fredriks Bachkör, gemenligen "Bach-kören", bildades 1964 som en ensemble med barockmusik som specialitet. Körens framträdanden kännetecknas av ett vitalt musicerande med spänstig rytmik och profilerad artikulation. Med utgångspunkt i konsertverksamheten i hemkyrkan Adolf Fredrik i Stockholm har kören via turnéer, skivor samt radio- och TV-framträdanden etablerat en viktig position i svenskt musikliv. En huvuddel av repertoaren förutom barockmusik är bearbetningar av folklig musik av Anders Öhrwall. Många av dessa har kommit till inför de årliga julkonserterna.

1998 genomförde Bachkören tillsammans med Drottningholms Barockensemble och Anders Öhrwall en Bachfestival i Adolf Fredriks kyrka. Under elva konserter framförde de båda ensemblerna samtliga Bachs stora vokalverk (Johannes- och Matteuspassionerna, h-mollmässan och Julatoriet), motetter och kantater. H-mollmässan är en hjärtpunkt i körens liv och historia. De första fem åren framföres den en gång varje år. Genom åren har det blivit 25 gånger, inte bara i Adolf Fredriks kyrka utan även i övriga landet och utomlands – till exempel under en turné till Australien.

The Adolf Fredrik Bach Choir

The Adolf Fredrik Bach Choir was formed in 1964 as a group specialising in the music of the Baroque. Its performances are distinguished by musical vivacity, suppleness of rhythm and carefully moulded articulation. Starting with concert activities in the church of Adolf Fredrik, Stockholm, the choir has earned for itself, through concert tours, recordings and radio and television broadcasts, an important place in Swedish music-making. Baroque music apart, the bulk of its repertoire consists of Anders Öhrwall's adaptations of traditional music, many of them written for the annual Christmas concerts.

During 1998 the Bach Choir, together with the Drottningholm Baroque Ensemble and Anders Öhrwall, presented a Bach Festival at Adolf Fredrik Church. In the course of eleven concerts the two ensembles performed all of Bach's main vocal compositions (the St John and St Matthew Passions, the Mass in B Minor and the Christmas Oratorio), motets and cantatas. The Mass in B minor is a heart in the life and history of the choir. The first five years it was performed once a year. Through the years it has become 25 times, not only in the church of Adolf Fredrik but also in other places in Sweden and abroad – for example on tour in Australia.

Drottningholms Barockensemble

Drottningholms Barockensemble bildades 1971, redan från början med spel på barockens instrument som specialitet. Idag bildar sex musiker kärnan i ensemblen som vid behov utvidgas upp till 30 medlemmar.

Lekfullhet, nyfikenhet, stor skicklighet och samstämmighet präglar musikerna i Drottningholms Barockensemble. Den skimrande klangen och briljanta tekniken har fört gruppen långt utanför Sveriges gränser via turnéer till Asien, USA, Australien och Europa. Listan av berömda gästdirigenter växer ständigt: Christopher Hogwood, Andrew Parrott, Sigisvald Kuijken.

Ensemblen har gjort många skivinspelningar med verk av till exempel Bach, Händel, Telemann och Roman. Inspelningen av Vivaldis Årstiderna möttes av entusiastiska kritiker både i Sverige och utomlands.

Drottningholms Barockensemble har genom åren utvecklat ett intimt samarbete med Anders Öhrwall och Bachkören. Gemensamt för båda ensemblerna är utrymme för lekfullhet och ett lustfyllt, skickligt och avspänt musicerande.

The Drottningholm Baroque Ensemble

The Drottningholm Baroque Ensemble was formed in 1971, specialising from the very outset in performances on historical instruments. Six players now form the nucleus of the group, the strength of which can be raised to 30 when the occasion demands. Playfulness, curiosity, great skill and consensus are the hallmarks of the Drottningholm Baroque Ensemble. Its shimmering sound and technical brilliance have taken the group far beyond the confines of Sweden, on tours of Asia, the USA, Australia and Europe. The steadily growing list of famous guest conductors includes Christopher Hogwood, Andrew Parrott and Sigisvald Kuijken.

The ensemble has made many recordings, for example of works by Bach, Handel, Telemann and Roman. Its recording of Vivaldi's Seasons was rapturously welcomed by reviewers both in Sweden and abroad. Over the years the Drottningholm Baroque Ensemble has come to be closely associated with Anders Öhrwall and the Bach Choir. Both groups share a capacity for playfulness and a performing style as relaxed and pleasurable as it is outstandingly skilful.

Christina Högman, sopran

Efter debuten på Drottningholmskustatern 1985 var Christina Högman under flera år engagerad vid Hamburg-operan. Hon började sedan arbeta som frilans och har gästtat flera av Europas operahus i operor av bland annat Monteverdi, Mozart, Händel och Verdi.

Hösten 1996 debuterade hon på Kungliga Operan i Stockholm och sjöng titelrollen i Daniel Börtz opera Marie Antoinette vid uruppförandet på Folkoperan i Stockholm våren 1998.

Christina Högman har turnerat världen över med kända dirigenter som René Jacobs, Christopher Hogwood och Eric Ericson och har också medverkat vid flera betydande musikfestivaler. Hon har också spelat in flera skivor: operor av Monteverdi och Haefner, oratorier av Bach och Mendelssohn, elisabethanska sånger till luta, sånger till gitarr av Schubert liksom Brittens sångcykel Les Illuminations. Hennes senaste skivproduktion innehåller musik av Clara Schumann och Alma Mahler.

FOTO: ULF SIBBORN

Christina Högman, sopran

Following her debut at the Drottningholm Palace Theatre in 1985, Christina Högman was for several years a resident singer at the Hamburg Opera. She then began freelancing and has made guest appearances at several European opera houses in operas by Monteverdi, Mozart, Handel and Verdi, among others.

She made her debut at the Royal Stockholm Opera in the autumn of 1996, and created the title role in Daniel Börtz's opera Marie Antoinette for its première at Folkoperan, Stockholm, in the spring of 1998.

Christina Högman has toured the world over with such eminent conductors as René Jacobs, Christopher Hogwood and Eric Ericson, and she has also taken part in several important music festivals. Her long list of recording credits includes operas by Monteverdi and Haefner, oratorios by Bach and Mendelssohn, Elizabethan songs with lute accompaniment, songs to the guitar by Schubert, and Britten's song cycle Les Illuminations. Her latest recording production features music by Clara Schumann and Alma Mahler.

Paula Hoffman

Paula Hoffinan fick sin sängutbildning hos professor Solwig Grippe vid Kungliga Musikhögskolan och Operahögskolan i Stockholm och tog examen 1993. Hon har fått många stipendier och priser och har varit finalist i flera internationella sångtävlingar. Hennes repertoar och konsertverksamhet sträcker sig från barock och sakral musik via lieder och opera till samtida musik. Hon framträder i TV och radio och spelar in skivor.

Paula Hoffinan har framträtt i de flesta svenska konsertsalar, särskilt med musik av Mozart och Rossini. Hon har också engagerats av de flesta operahusen i Sverige, till exempel Kungliga Operan i Stockholm, Malmö musikteater och Drottningholms Slottsteater. Utomlands har hon uppträtt bland annat på Wexfords operafestival på Irland, Innsbruck Landestheater och nyligen på walesiska nationaloperan.

FOTO: PER B. ADOLPHSON

Paula Hoffman

Paula Hoffinan got her vocal education from Professor Solwig Grippe at the Royal University College of Music and University College of Opera in Stockholm. She graduated 1993. She has received many scholarships and awards, and was finalist in several international singing competitions. Her repertoire

and concert activity reaches from baroque and sacred music through lieder and opera to contemporary music. She is represented in TV, radio and on gramophone.

Paula Hoffinan has performed in most concert halls in Sweden, particularly singing Mozart and Rossini. She has also been engaged by most operahouses in Sweden such as The Royal Opera of Stockholm, Malmö Music Theatre and Drottningholm Palace Theatre. Abroad she has performed e.g. in Wexford Opera Festival Ireland, Innsbruck Landestheater and recently the Welsh National Opera.

Paul Esswood

Engelskfödde Paul Esswood är en av världens ledande countertenorer. Han har arbetat i operahus i Europa och Amerika och var den förste countertenoren som sjöng på La Scala i Milano. Flera roller har skrivits speciellt för honom, bland dem huvudrollen i Philip Glass Akhnaten och Döden i Pendereckis Det förlorade paradiset.

Paul Esswood har också uruppfört många konsertstycken, bland dem Schnittkes Faust-kantat. Han har gjort mer än 150 skivinspelningar, till exempel Monteverdioperor, Bachs Matteuspassion, Juloratorium och Teldecs kompletta kantatprojekt under ledning av Nikolaus Harnoncourt.

Hans soloskivor innehåller Purcell, Britten, Schumann och engelska lutsånger.

Paul Esswood leder mästarklasser över hela världen och är hedersmedlem i Royal Academy of Music.

Paul Esswood

British-born Paul Esswood is one of the world's leading countertenors. He has worked in operahouses throughout Europe and America and was the first countertenor ever to sing at La Scala, Milan. Several roles have been written especially for him including the title role in Philip Glass's Akhnaten, and "Death" in

Penderecki's Paradise Lost.

Paul Esswood has also premiered many concert works, including the Faust cantata by Schnittke. He has made over one hundred and fifty recordings, including the Monteverdi Operas, Bach's St. Matthew Passion, Christmas Oratorio and the Teldec complete cantata project under Harnoncourt. Solo recordings include Purcell, Britten, Schumann and English Lute songs. He gives masterclasses all over the world and is an honorary member of the Royal Academy of Music.

Stefan Parkman

Stefan Parkman inledde sin musikaliska bana genom att sjunga i Uppsala Domkyrkas Gosskör och spela fiol. Under studietiden på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm sjöng han i Eric Ericsons Kammarkör och medverkade som violinist i Uppsala Kammarorkester.

Stefan Parkman framträder ofta som sångsolist, främst i oratoriesammanhang. Han gör också radioinspelningar av romantisk skandinavisk repertoar. Han är dock främst verksam som kördirigent. Sedan 1983 leder han Uppsala Akademiska Kammarkör och 1989 blev han chefsdirigent för danska radions kör, Radiokoret.

Stefan Parkman gästdirigerar regelbundet BBC Singers i London och Rundfunkchor i Berlin. Han är också engagerad som lärare vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm och ger ofta kurser och mästarklasser i Sverige och internationellt.

1998 invaldes Stefan Parkman i Kungliga Musikaliska Akademien.

FOTO: STUDIO PUH

Stefan Parkman

Stefan Parkman began his musical career by singing in the Uppsala Cathedral Boys' Choir and playing the violin. As a student at the Royal University College of Music, Stockholm, he sang in the Eric Ericson Chamber Choir and played the violin in the Uppsala Chamber Orchestra. He appears frequently as a solo singer, mainly in oratorios, and he also makes radio recordings of the Scandinavian Romantic repertoire. Above all, though, he is a choral conductor. He

has been Director of the Academic Chamber Choir of Uppsala since 1983 and in 1989 he was appointed Chief Conductor of Radiokoret, the Danish radio choir.

He regularly conducts The BBC Singers in London and Rundfunkchor in Berlin. He is also on the teaching staff of the Royal University College of Music, Stockholm, and is much in demand for courses and master classes in and outside Sweden. Stefan Parkman was elected a member of the Royal Swedish Academy of Music in 1998.

Lars Arvidson

Lars Arvidson har musiklärar- och sångpedagogexamen samt solistutbildning från Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Han avslutade sina studier vid Operahögskolan i Stockholm 1996 och frilansar sen dess som sångare.

Lars Arvidson sjunger oratorier, romanser och opera. Han har framträtt med flera av de större symfoniorkestrarna i Sverige och arbetat med dirigenter som Esa-Pekka Salonen, Anders Öhrwall, Eric Ericson, Andrew Parrot och Christopher Hogwood. Han har flera gånger medverkat i Vadstena-Akademiens uppsättningar och även gjort flera radio-, TV- och skivinspelningar.

Lars Arvidson sjöng i Pergolesis La Serva Padrona på Drottningholmsteatern 1996 och samma år Talaren i Trollflöjten på Kungliga Operan i Stockholm. Våren 1999 gör han Figaro i Figaros bröllop av Mozart, också på Kungliga Operan.

Lars Arvidson

Lars Arvidson has graduated from the Royal University College of Music in Stockholm with degrees as a teacher in music and singing as well as a Soloist diploma. He completed his studies at the University College of Opera in Stockholm in 1996 and is since then free-lancing as a singer.

Lars Arvidson sings oratorios, romances and opera. He has been performing with several of the leading orchestras of

Sweden and working with conductors as Esa-Pekka Salonen, Anders Öhrwall, Eric Ericson, Andrew Parrot and Christopher Hogwood. He has participated in several productions at the Vadstena Academy and is also represented in radio, TV and on record.

In the summer 1996 Lars Arvidson sang Pergolesi's La Serva Padrona at the Drottningholm Palace Theatre and the same year The Speaker in Mozart's The Magic Flute at the Royal Operahouse in Stockholm. In the spring 1999 he will sing Figaro in The Marriage of Figaro, also in the Royal Opera of Stockholm.

Adolf Fredriks Bachkör

Sopraner

Anna Eriksson
Cecilia von Heijne
Bodil Lundblad
Elisabet Nyléus
Cecilia Olsson
Åslög Rosén
Brita Rydh
Helene Larsson
Maria Södersten

Altar

Birgitta Boman-Millner
Gunilla Eriksson
Kajsa Hallhagen
Marie Hilderman
Gerd Román Fred
Helene Stureborg
Maria Sundell

Tenorer

Håkan Borg
Jörgen Enecker
Christer Fransson
Anders Mjönes
Åke Norander
Johan Roll
Per Stuge
Jan Svanlund

Basar

Anders Fredljung
Per-Olof Guldemond
Roland Horovitz
Bertil Marcusson
Hans Mårtensson
Bo Nilsson
Tom Sandberg
Jan Zedenius

Drottningholms Barockensemble

Violin 1

Nils-Erik Sparf
Ulf Forsberg
Torbjörn Bernhardsson
Tomas Andersson
Ulrika Frankmar
Marit Bergman

Violin 2

Tullo Galli
Bo Söderström
Kristina Westfelt

Viola

Lars Brolin
Karin Dungal

Violoncell

Kari Ottesen
Malin Sandell

Bas

Olof Larsson
Flöjt
Lena Weman
Björg Ollén
Oboe
Ulf Bjurenhed
Bertil Färnlöf

Fagott

Sven Aarflot
Annika Wallin

Trumpet

Urban Eriksson
Kina Sellergren
Torben Rehnberg

Hörn

Hans Larsson

Slagverk

Jonny Rönnlund

Orgel

Björn Gäfvert

Christina Högman *sopran*

Paula Hoffman *mezzo*

Paul Esswood *countertenor*

Stefan Parkman *tenor*

Lars Arvidson *bas*

Anders Öhrwall *dirigent*